

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Fűvészkert utca 1080.</p>
--	---	--

Az egyházkerületek teendői a zsinati törvényekkel szemben.

(Vége.)

Az egyetemes konvent mielőbbi megalakítását — ha bár ideiglenes minőségben is — mulhatlanul szükségesnek tartom, mert ezen egyházi főhatóság működésének megkezdése nélkül, egyházi szervezkedésünk alaposan nem sikerülhet és igen sok fontos ügy, melyeknek megindítása oly annyira kívánatos volna, addig csak vesztegelni fog. Ugyanis mindenki előtt ismeretes, hogy az egyházi közalap (domestika) is, valójában csak az egyetemes konvent által lesz működésében megindítható, az egyházi törvények 221. §-a arra ruházván szabályrendelet által meghatározni, az egyes családok által fizetendő évi járulékok osztályfokozatait, a bevallás módját s annak helyesbitése iránti eljárást. — Már eddig is sokat késtünk, a törvény még 1881-ben meghozatott s annak alapján már tennünk kellett volna valamit.

Nem kevésbé fontos az egyetemes konvent mielőbbi megalkotása, iskolaügyünk rendezése céljából is. Ugyanis az országos zsinat még a múlt évben meghozván a köznevelést és oktatást szabályozó törvényeket, azok ugyancsak a zsinatnak legközelebbi intézkedése folytán, az egyetemes konventhez tétettek át, hogy mint egyházunk törvényes jogainak különben is őre és védelmezője, összes tanügyünk összhangzatos fejlődése érdekében, a szükséges teendőket tegye meg. — Tehát a konventre vár ezen iskolai törvények felől is intézkedni, hogy azok mint az országos zsinat által alkotott szabályok mindenütt életbe lépjenek. — Az iskolaügy rendezéséhez tartozik, egy magyar protestáns főiskola érdekében is intézkedni, mintán a zsinat határozatilag kimondotta, hogy ref. egyházunknak egy bölcsészeti és természettudományi, valamint theologiai teljes fakultásra nagy szüksége van.

Konventi elintézést igényelnek még sürgetőleg azon ügyek és tárgyak, melyeket a zsinat jelentékeny számban

a konventhez utasított, melyek az országos zsinat jegyzőkönyveiben elsorolva és kimutatva vannak.

De folytassuk tovább szemlénket a zsinati törvényeken:

Az egyházmegyéknek a restauratio tiz évenként meg van engedve. Ebből tehát következik, hogy a mely egyházmegyék ezen jogot gyakorolták, azzal továbbra is élhetnek, csakhogy ezentul, midőn a mostani ciklus a választott tisztviselőkre lejár, 10 évre lesz majd a választás érvényes.

Kérdésbe lehet tenni: vajon szükséges-é, a törvény szelleme és inteniója követeli-é, hogy ugy az egyes presbyteriumok, mint az egyházmegyék és kerületek, most egészen újból szerveztessenek? tehát a tényleg hivataloskodó tisztviselők állásaikról mondjanak le, hadd nyilatkozhassék irányukban a közbizalom és hangulat. Erre vonatkozólag csekély véleményem következő: ha a mostani egyházi tisztviselők nem a képviseleti rendszer alapján foglalták volna el állásaikat, akkor igen is helyén volna, sőt erkölcsi kötelességök lenne állomásaikról lemondani, de a most megállapított törvények is, a választás módzatait az eddigi gyakorlattal egyezőleg állapítván meg: nincs indokolva kellőleg a lemondás és az új választások sürgetése.

A lelkészválasztási törvények is sok tekintetben igényelik a gondos körültekintést és intézkedést ugy az egyes egyházkerületek, mint az egész egyetemes egyház részéről. Ugyanis a 187. §. kimondja, hogy az egyházak a lelkészi jövedelem arányában 4 osztályba sorozandók, maguknak a lelkészeknek és segédlelkészeknek pedig szolgálati érdemeik s tudományos képzettségök szerint pályázati képességek megállapítandó. Ezen osztályozást az egyházkerületek állapítják meg az egyházmegyék meghallgatásával s az egyházkerületek a lehető egyöntetű eljárás eszközlése végett közlik egymással megállapodásaikat. Tehát ezen törvények életbeléptetésénél nagy figyelemmel és óvatossággal kell eljárni, igazság és méltányosság, hü kísérői és

biztosítékai legyenek a teendő intézkedéseknek és megálapodásoknak.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni a 99. §-ban foglalt azon intézkedést sem: „Hittanszaki tanfolyamon levő felsőbb taulóknak ünnepkövetség alkalmával és más időben is, megengedhető, hogy az isteni tiszteletet végezhessek; más szakiskolák növendékei, annyival inkább gymnasialis növendékek az egyházi szószerkekre nem bocsáthatók, a lelkipásztor helyett az isteni tiszteletet nem végezhetik.“ — Tudjuk, hogy főiskoláinkból eddigelé ünnepkövetségekre a hittanszaki tanulókon kívül joghallgatók, tanítóképezdei és gymnasialis növendékek is kibocsáttattak; azt is gondolóra kell vennünk, hogy ezen legatiók bizonyos mérvű jótétemények voltak felsőbb tanulóinkra, melyeknek segítségével tartották fen magukat iskolai életükben; továbbá ezen ünnepkövetségek fentartották az egyes egyházközségek híveinél az érdekeltséget és nagy figyelmet az illető iskolák iránt. Valjon nem lehetne-e az káros visszahatással a tanintézetekre, ha egyszerre ezen legatiók tömegesen megszüntetnének? s már tényleg pályát választott joghallgatóink iránt nem lesz-e tulszigoru a rideg törvény betüje, ha ök, kik eddig ezen jótétemény segedelmére számítottak, most egyszerre elesnek attól? tehát átmeneti intézkedésre e téren is nagy szükség van.

Tóth Sámuel.

A prot. papság dotációja.

E cikk tárgyát, a mint czime is mutatja, a prot. papság dotációjának jelenlegi módozata képezi.

Ez által a prot. papságnak egy hosszú időn fenálló lappangó miseriájáról akarok szólni, mely e papságot úgy szólván teljesen lenyüggözi, önállását, önérzetét megtámadja, s tekintélyét nem csekély mértékben aláássa.

Sajátságos helyzet ez, a mire nézve valóban zavarba jön az ember, nem tudván mit bámuljon inkább: a papság határtalan rezignációját-e, a melylyel sorsát oly kitaró megadással türi; vagy azon apáthiát, a melylyel ezen visszás állapotokat az érdekelt tényezők összetett kézzel nézik, nem ritkán takargatják.

Lássuk tehát mindenek előtt a tényleges helyzetet. — Vizsgáljuk azon módozatot, mely által a prot. papság ez idő szerint dotációját nyeri; elemezzük azon visszasságokat, a melyek ilyképpen lábra kaphattak, — és vegyük egyszersmind szemügyre azon helyzetet, a melybe a prot. papság ezen hibás módozat nyomása folytán került.

A prot. papság dotációját ez idő szerint majdnem kizárólag természetben és közvetlen fizetés után nyeri. Híveitől közvetlenül veszi a pap a személyenkint reparciált fizetést, s kap: buzát, rozsot, rengerit, bort, fát, vaját, mézet, csirkét, sonkát, szénát, nádat, pénzt, s mit tudom én még mit mindent.

Ha erről a sok jó enni, inni valóról és édességről hall az ember, szinte azt hiszi, hogy a prot. papság valóságos

boldogság. Hogy ellátják mindennel, vajjal, mézzel foly, mint a honfoglaló magyarok Eldorádója.

Biz igaz a, — csakhogy keserü ám sokszor az a prot. pap méze.

Már maga a dotációnak ezen módozata nagyon középkori pátriarchális jellegü és igen körülményes, részint a fizetés beszédese körül, részint azon körülménynél fogva, hogy az illető lelkész életszükségletei talán egyetlen esetben sem ugyanazonosok a fizetésebe kapott naturálékkal, azokat utólagosan csak pénzzé kell tennie.

De hát ez még hagyján. Ezek az aprólékos körülmények, a melyek inkább csak czélszerűtlenek, mint károsak a lelkészre nézve, még legtávolabbról sem adnak jogot az e részbeni felszólalásra. Hanem fájdalom, vannak a dotáció ezen nemének olyan mozzanatai, olyan részletei, a melyek a prot. papságra határozottan károsak, s a papi tekintélyt sokszorosan csorbitják.

És itt mindenekelőtt sajnálattal kell konstatálni azt, hogy a nép a legtöbb vidéken a papi fizetéseket nem teljesíti lelkiismeretesen, s gyakran éppen ez indokból minden furfangot felhasznál arra, hogy a papi tekintélyt kisebbitse s a papot fizetésében megkárosítsa. Nem átalja a legbotorabb támadást intézni a vallás és ennek szolgálja a pap ellen, nem más indokból, mint a miatt a csekély fizetés miatt, a melylyel papját évenkint dotálnia kell. A népnek fejletlen erkölcsi érzéke s ezzel együtt anyagi szükkeblütsége itt az indok tisztán és egyedül. Tulajdonképen nem is olyan valástalan a nép, mint a milyennek ez idő szerint sok helyen mutatkozik. Csak azért valástalan, mert nem szívesen fizet, mert erősebb benne a kicsinyes anyagi érdek, mint az erkölcsi érzék, — és mert elég gyengének hiszi és tapasztalja a papbér behajtására utalt közegeket, hogy azokkal szembeállhasson és daczolhasson. — És bizonyára vallásosabb lenne és papját is jobban tisztelné a nép, ha vagy a dotáció alapja gyökeresen átalakíthatnák, vagy a dotáció jelen módozatának megmaradása esetében, a fizetésnek oly alakja fogadtatnák el, mely mellett egyrészt a nép erőteljesebb közegekkel állana szemben, másrészt pedig a pap személye a fizetés aktusától lehetőleg elkülöníthatnák. Mert a nép erkölcsi és műveltségi színvonalát rögtönösen meg nem változtathatjuk, minélfogva igyekeznünk kell a dotációnak és a fizetésnek módozatát ezen műveltségi és erkölcsi nívóhoz alkalmazni.

Ezekből világos, hogy a papi dotációnak a jelen módozat szerint a pap által, illetőleg egyházi közegei által való közvetlen beszédese káros a papságra, azon okból, mert ezen módozat a papot, a nem ritkán miveletlen, s úgy valási mint erkölcsi érzékére nézve gyenge néppel, épen a legcsiklandósabb anyagi ügyekben szembe állítja.

(Folyt köv.)

Felelet „Az egyházmegyék gyám- és nyugdíj-intézetei érdekében“ irott cikksorozatra.

(Vége.)

Irja továbbá Pótor ur: „A harmadik indokával már maga Nikodemita ur sincsen egészen tisztában, már itt haboz, vagyis a személyes érdeket és ambítiót, a kényszert és választás utját összezavarja egy csomóba“ stb.

Engedje Pótor ur. hogy miután — mint látom — úgy járt el e helyen, a hogy ez bárkivel is megtörténhetik, hogy tudja, érezi, mit akar; de hát „nem jön a szájára,“ nem tudja magát szabatosan kifejzeni: próbáljam megértetni P. urral, a mit akart mondani; próbáljam megértetni, hogy mit tettem én is „Válasz“-omban.

P. ur az „Egy pár közérdekű elvi kérdés“ cz. cikkében a 2-dik kérdésre vonatkozólag azt mondja, hogy azért követelhetni a cserélő lelkészeketől kegyeletévi járandóságot, mert „mindenik lelkész előbbi egyházmegyéje gyámintézetéhez jogosultságát megtarthatja; egy újabb egyházmegye gyámintézetéhez jogosultságot épen csak a tagsági díj befizetése által megszerezni, némi üzérkedésnek tűnik fel.“ — Továbbá mondja, hogy akár kényszer kötelezi a lelkészt más egyházmegyébe cserélésre, akár személyes érdeke és ambíciója vezeti, mindenik esetben követelhetni tőle a kegyeletét.

Én, hogy valami összefüggést s logikai egymásutániságot fedezhessek fel a P. ur tárgyalásában, — a sorok közt is keresni kellett, — úgy fogtam fel a dolgot: a cserélő lelkésztől való kegyeletév követelésére egyetlen, de az sem világos érve P. urnak az, hogy mindenik lelkész megtarthatván előbbi gyámintézetéhez való jogosultságát, ha egy újabbhoz jogosultságot csupán a részvénydíj befizetése által akar megszerezni, ez üzérkedés. — A többiekben csak azt akarja elsorolni, hogy akár vándor-hajlam, akár személyes érdek, akár ambíció, akár kényszer indította a lelkészt cserére, mindenik esetben lehet követelni tőle kegyeletét. Így fogva fel a dolgot, én aztán válaszoltam P. ur egy érve ellenében két, illetőleg három érvel; a cserét eszközölhető mindenik esetre pedig külön-külön némi megjegyzést tettem,

Tessék utánna nézni egy kissé nagyobb figyelemmel, és akkor át fogja látni P. ur nem csak azt, hogy az első kérdéskor is helyesen történt a kényszer- és személyes érdekek általam lett fölemlítése; át fogja látni nem csak azt, hogy a személyes érdeket és ambíciót, a kényszert és választás utját kettőnk közül nem én zavartam össze: hanem egyszersmind — a mi földolog — meggyőződik a felől is, hogy az a „harmadik indok,“ melyre nézve P. ur azt állítja, hogy nem vagyok tisztában, soha sem volt nekem indokom. Távol legyen, hogy valakinek elme szüleményét a magamé gyanánt akarjam feltüntetni. — Pótor urtól ugyan lehetne, mert — mint látszik — nem valami lelkiismeretes őrködő atyja szellemi gyermekeinek, könnyen megfélemedezik rólok, hagyja őket egészen magukra. Hanem hiszen: „exempla docent“ — gondolja talán P. ur. Példa van bőségesen, szolgálhatok vele.

Csak e 2-dik cikk sorozatában is, a jelöltem helyen, miután megmagyarázta volna P. ur, hogy: „a kit személyes érdek és ambíció vezet a cserére, az nem kényszer útján, hanem az egyházközség szabad tetszése szerint jut hivatalba,“ a közvetlenül következő ki-bekezdésben már így szól: „A más egyházmegyébe cserélésre vagy személyes érdeke és ambíciója, vagy pedig családjának jól felfogott érdeke kényszerítheti a lelkészt.“ — Ha kényszeríti, tehát kényszer útján viszi. Miért már ez ellenmondással lerontani önként, a mit előbb eléggé helyesen fölépített. Ugyancsak itt mondja, hogy ő azon intézkedésnek a kulcsát nem ismerheti, hogy az egyházmegye valamelyik lelkészt más egyházmegyébe költözésre kényszeríthetné; holott első

czikke vége felé világosan állítja: „ha valamelyik lelkész egyik egyházmegyéből a másik egyházmegyébe cserél, erre vagy kényszer kötelezi“ stb. Mondja lentebb, hogy a kiből a nemes ambitio meg van, kész szívvvel kiadja a kegyeletév javadalmát.“ (Ad vocem: ambitio! Ha első cikkében az itteni értelmezést adja P. ur az ambitionak, bizonyára nem teszek arra semmi észrevételt.) Mondja még lentebb, hogy a kit „egy kis szerencse, egy parányi vándorhajlam és egy jó adag spekulatio“ vezet a cserére, az „szívesen befizetheti és be is fizeti a kegyeletévi járandóságot,“ holott fentebb ama szép képből azon czáfolyhatatlan tapasztalati igazságot fejezi ki: nem láthatni „olyan szántóvetőt, a ki vetőmaggal megterhelt szekerét muzsika szóval kísértetné ki örömeiben a mezőre.“

De talán elég is már az ellenmondások, az önnönczáfolatok idézetéből; elég a P. ur száraz elmefuttatásai idézetéből. Ez a fenforgó ügy tisztázását különben sem mozditja elő. — Mert hiszen nem az a kérdés: ki fizetheti meg kész szívvvel a kegyeletévi járandóságot? (De hát van ilyen? . . . Akkor az a gyönyörű „muzsika szó“ mirevaló volt?) A kérdés az volt: kitől követelhető a kegyeletév jogosan? Itt tehát tovább nem időzöm; csupán azon ártatlan gyanúsításom igazolásául, hogy Pótor urat talán „sötét világnézet“ is indítja a fel-felajdulásra, azt hozom még fel: ő axiomának nevezi, hogy semmiféle életpályán, úgy különösen a lelkészin sem lehet előhaladni pártfogó nélkül; pedig ez egyáltalában nem axioma. — Sokat tesznek ugyan a pártfogók, a példabeszéd szerint: „kinek Krisztus a barátja, nem kárhózik az el“; de hogy a bármely életpályán valóban kimagasló nagy férfiak épen szellemi, erkölcsi vagy akaraterejökönél fogva, vagy is önjerejükből szokták magukat felküzdeni, a tapasztalatnak e bizonyosságát talán maga P. ur sem vonja kétségbe.

Az sem valósághoz hű állítása Pótor urnak, miszerint vannak olyan „sors által üldözött lelkészek, kik minden harmadik vagy negyedik esztendőben árlejtés alá kerülnek.“ Régebben, a „papmarasztás“ szomorú emlékezetű korszakában megtörténtek ugyan az ilyenfélék csaknem mindenik lelkészszel: de ma már nagyon szórványosan, évtizedek alatt egyszer s több súlyos okok folytán merülnek fel az ilyes esetek. Az meg épen sajátságos állítás: azért, hogy a lelkész inni szokott, mindjárt „rásütik az iszákosság bélyegét.“ A népérzéke ritkán csal, kivált egy lelkészre nem egyhamar hoz terhelő ítéletet. Megesik, hogy ki hivatala szentségétől áthatva, egész erélylyel, meg nem félemlíthető ügybuzgósággal jár el, s ki talán a mellett jogosan kiérdemelt javadalmának csonkítatlan beadását is megköveteli, annak változtatását óhajtja a nép; de hogy a lelkészre a miatt, mert itallal tisztességesen élni szokott, mindjárt rásütötte az iszákosság bélyegét, s ennek alapján akarja azt kimozdítani, ilyet csak az állíthat, a ki sötét szemüvegen át nézi a világot.

Az ágostai h. evang. bányakerületi és egyetemes gyűlések.

(Vége.)

Október 19-én kiváltképen az elkeresztelések és az illetéktelen párbérszédés kerültek napi rendre. Ez ügyben történt ugyan intézkedés a reformatus testvérek-

kel egyetértve, a mennyiben közös kérvény nyújtatott be a képviselőházhoz, melyben elrendeltetni kéretik, hogy az a lelkész, ki más felekezethez tartozó gyermeket megkeresztel, köteles legyen a keresztelési adatot, az illető vallásfelekezet lelkészének hivatalból megküldeni, de ezen kérvénynek eddig nem volt eredménye.

A kérvény benyújtása óta, kivált dunántul, szaporodtak az elkeresztelések sérelmei.

Miután azonban a képviselőházhoz újabb kérvény benyújtása ugyis csak azt eredményezné, hogy a tárgy az illető miniszteriumhoz utasíttatnék, Ivánka Imre javaslatára, időkimélés tekintetéből, a miniszterelnökhez, sürgető felirat intézése határozatott el.

Az illetéktelen párbérszedés ügyére nézve, szintén teljes bizonytalanság rejlik a kormányközegek eljárásában. Az inczédi eset még most sincs eldöntve, holott az 1791. 26. tcz. ez érdemben világosan intézkedik s ugy látszik ezen törvény szilárd alapjáról, a rendeleti intézkedés ephemer alapjára kíván az illető miniszterium állani.

Ez ügyben egyfelől enquetet, másfelől újabb kérvény benyújtását kívánták a szónokok. Hosszas vita után határozatba ment, hogy Geduly Lajos superintendens indítványa, mely az 1791. törvény idevágó pontjának szigorú fentartását követelte, Győri Elek egyetemi főjegyző indítványával egyesítve fogadtassék el. Utóbbinak indítványa, hogy újabb kérvény nyujtassék be a miniszterelnökhez, melyben erélyes felszólamlás történjék az inczédi eset körül elkövetett törvénytelenések ellen, és hogy abban felsoroltassanak mindazon egyházi administratív és más momentumok, melyeket a sérelmes rendelet érint.

Kivált Czékus superintendens erélyes felszólalása következtében felvetetett az egyetemes alap ügye. Néhai b. Radvánszky Antal, volt egyetemes felügyelő, ugyanis indítványozta volt, hogy egyetemes alap előállítására czéljából, minden családfő egyszermindenkorra 2 frtot áldozzon, önmaga részéről 2000 frttal kezdvén meg az adakozást. Helyeselték is ez alap előállítását, történt javaslat is, hogy ezen 2 frtok 4 éves részletekben legyenek lefizethetők, de sokan fáznak a folytonos gyűjtéstől és mondjuk ki az igazat, ha törvény által ránk lenne parancsolva, hogy közalapra adózunk, — mint ezt a debreczeni zsinat elrendelte — akkor lassanként meg is lenne az alap. Hogy miré fordíttassék azután ez alap, hirneves szegénységünkől folyó ezerféle szükségleteink lennének erre a felelet. Prónay Dezső báró elnöklete alatt azután ez ügyben következő tagokból álló s az egyes kerületeket képviselő bizottság küldetett ki: Ostffy Pál, Zelenka Pál, Bánó József, Samarjay Károly, Baltigh Frigyes, Földváry Mihály és Doleschal Sándor.

Október 20-án vétetett fel a pozsonyi ev. theologiai akadémia ügye. Bejelentetett ez akadémia megnyílt az iskolai év kezdetén, felolvastatott az eddigi akadémiai bizottsági ülések eredménye s mindezek örvendetes tudomásul vétettek, csupán a következő pont felett támadt hosszúságú vita. Ugyanis az állandó akadémiai bizottság javaslá: Magyarországon tanár (t. i. theologiai), vagy lelkész csak olyan egyén lehet, ki három évig hallgatta a magyar theologiai akadémián a tantárgyakat s a négy évi tanfolyamból csak egyet tölthet külföldi egyetemeken.

Egyfelől ellenvetett, hogy ezáltal elzártnak az ifjak a külföldi híres theológiák hosszabb látogatása elől, más

részt ezen javaslatot a kerületekhez óhajtották volna terjeszteni. Azonban a javaslat oly módosítással fogadtatott el, hogy erre vonatkozó észrevételeiket utólag felterjeszthetik a kerületek.

Haan Lajos egyetemes főjegyző javasolja, hogy a hallei egyetemenél lévő bibliotheca hungarika, melyet magyar egyetemi polgárok alapítottak, s mely fontos iratokat tartalmaz, elkéressék az egyetemes egyház részére, mi el is fogadtatott.

A külföldi magyar theológusok számára rendelt stipendiumok ügyének tanulmányozására b. Prónay Dezső elnök vállalkozott oly czélból, hogy vagy visszaszereztesse az ösztöndíjak, vagy az azok kiosztása körül előfordult visszaélések megszüntetése kezdeményeztesse.

Láng Adolf.

Külföld.

Csodáljuk, hogy egyházi lapokban alig látjuk érintve jelenkorunk egyik nagy theologusának van Oosterzee utrecht-i hittanárnak halálát. Elkésve bár, emlékezzünk meg e nagy emberről, kit annyian ismertek magyar ifjaink közül s kinek azok, kik őt közelebbről, közvetlenül ismerték, állíthatnának a kőnél méltóbb emléket hálás emlékezet irta soraikban. Jelenleg nem vagyunk azon helyzetben, hogy egész életén át követhetnők az elhunyt tanár emlékét, lássuk a „Catholic Presbyterian“ után halála körülményeit — ez is feltűnő, hogy mi volt ő s mit vesztett benne a reformált egyház?

„A veszteség mindig súlyosbuló érzetével nehezedik van Oosterzee halála családjára, barátaira, Krisztus egész egyházára és különösen Németalföld református egyházára. Halálával oly csapás érte Hollandia egyházát, melynek teljes súlyát, még most megmérni lehetetlen — és ez olyan időben történik, mikor a hitetlenség fellegei homályba borítják az országot. A kik hátramaradtak, azoknak kötelessége már új küzdelmekre vértetni föl magukat azon a helyen, hol soraiknak igazszívű és hatalmas vezére elesett. A mi barátunk páncélban halt meg. Daczára egész sereg különféle betegségeinek, melyek alatt kevésbé erős sziv leroskadt volna, ő folytatta előadásait az iskolai év végéig s fentartotta levelezéseit barátaival egy titkárt használva, miután jobbkeze használatától már meg volt fosztva. Az iskolai év végével Neuenahrban keresett rövid időre pihenést s onnan, körülbelül július utolsó hetében Wiesbadenbe ment. Ugy látszik, hogy a levegőváltoztatás némileg hasznára volt először s még egy nyugodt hónapot remélt tölthetni Utrechtben, mielőtt akadémiai munkáját megkezdené. De az ő népének teljhatmulag rendezkedő Ura másképen akarta azt. Testvérünk haza hivatott kevéssel több, mint 65 éves korában, lelkészkedésének 42-ik évében.

Végző óráiról Post goesi lelkész értesít, ki vele együtt egy hotelben volt szállva Wiesbadenben. A mint megtudta, hogy Oosterzee és neje ott vannak szállva, sietett velük találkozni. Másnap július 28-án, megtörtént a találkozás s Post megütközött azon nagy változáson, melyen Oosterzee két év alatt keresztül ment. Kimentek együtt a sétányra s Oosterzee társának karjára támaszkodva ment, nehézkesen vonszolván lábait maga után. A mint elérték a helyet, a hova

törekedtek, fáradt volt bár teste, szelleme oly világos s szive oly meleg volt, mint bármikor is egészséges korában. Tiszta volt és ékesszóló beszéde, a mint többek között Kuenen Angliában tartott felolvasásairól s Isten országának ügyeiről lelkesedéssel és melegséggel beszélt. Egy óra hamar letelt s a két férfi visszatért a hotelbe. Ki hitte volna, hogy ez volt Oosterzeenek utolsó sétája?!

E napot nyugtalan éjszaka követte. Másnap (juli 29. szombat) az orvos barátunk állapotát igen aggasztónak látta. A beteg csakhamar aléltásba merült, melyből föl sem ébredett többé. „Feleségemmel együtt a haldokló ágya mellett állottam, mondja Post. Keze szeretett feleségének kezei között nyugodott. Alig szenvedhetett valamit; de ki irhatná le a feleség fájdalmát, kinek csakhamar özvegygé kelle válnia, az anya fájdalmát, ki látta, mint költözik el az apa a nélkül, hogy gyermekei közül csak egy is jelen volna?“

„Félkilencz órakor a haldokló felnyitotta addig zárva tartott szemeit és fölfelé nézett. Nehány pillanatig a magasba függesztette tekintetét, mintha valami dicsőségest látna ottan. — Azután lassanként lezárta szemeit. Eltávozott a szeretett ember s vele együtt oly sok minden.“

Barátunk földi részei Utrechtben takarítottak el aug. 3-án s óriási tömeg által kísértettek temetőbe, miután előbb Dr. ten Kate Amsterdamból néhány szívélyes vigasztaló szót szólott a gyászoló házban hátramaradtakhoz.

— y — s.

(Folyt. köv.)

Válasz nt. Dávidházi J. urnak.

Helytelenítéd és rossz néven veszed tőlem, hogy Szabó Jánosnak életrajzában boldogult atyád felől a tudva levő kifejezéseket használtam. Ezekben az elhunyt kisebbitését látod s kérde: Mi szükség volt őt sértő és a l a p t a l a n jelzőkkel bélyegezni? Szerinted a „cynikus“ szóhoz „a testi lelki szennyesség fogalma tapad“ s óvást teszesz az ellen, hogy a boldogult emlékéhez bárki is ilyes fogalmat kapcsoljon stb.

Kötelességem tehát kinyilatkoztatni, s ezt őszintén és a legszivesebb készséggel teszem, hogy a neheztelt szók alkalmazásában legtávolabbról sem volt meg bennem az a sértő szándék, melyet nekem tulajdonítasz. Egyházmegyénk területén lakva már több mint husz év óta, egyik másik gyülekezetünkben sokat hallottam bold. atyád felől; több apró történetkét beszélt előttem, kivált az ő egykori káplánja, bold. Komáromi Dániel barátom s a vonásokat a neheztelt kifejezésekhez legnagyobb részben épen az ő közleményeiből merítettem. Atyád nemcsak a közpálya egyik kitűnő embere, de a maga korában Gyomának nevezetessége volt s azért helyén valónak ítéltam, midőn róla volt szó, az egyszerű nomenclaturával be nem érní.

Azonban nem vettem a cynikus szót oly rossz értelemben miként te. Nem akarom tudós itéletekkel terhelni ez egyszerű sorokat; hanem kérlek, vedd elő a legelterjedtebb encyclopaedicus szótárakat s látni fogod azokban, hogy azon szónak nemes értelme is van, mely mellett a legkifogástalanabb jellem és erkölcsi érzület is megférhet, mint arra a cynikus bölcselők hívei példát adtak. Ily jelentéssel használtam én ama szót, értvén alatta azt, hogy a boldogult egy-nemely társadalmi szokást és külsőséget kevésre nézett. E

mellett azonban az idegenek és az utókor nyilatkozataiból azt is tudom, hogy ő annak daczára, méltó volt ama tiszteletre és közbecsülésre, melyben emléke egykori hivatalos működése körében fenn maradt. Én legalább nem jogosítok fel senkit arra, hogy rosszabb értelemben vegye a szót, melyet rá alkalmaztam, holott annak jó értelme is van.

A mi a „mogorva“ kifejezést illeti, tagadhatatlan, hogy ez kevésbé emeli valakinek kedvességét; de a közélet rajzólója, kivált mikor már elhaltakról beszél, nincs kötve ítéletében a gyermeki pietas egyébként igen tiszteletre méltó érzelmei által; hanem adja azt, a minek értésére jutott, a maga valóságában. Ha e részben is tévedtem volna: kérem bocsánatodat, mert a méltatlankodás nem természetem, sőt a gyermeki kegyelet megháborításától is lehetőleg ohajtok ment lenni.

Egyébaránt, hogyha tudni kívánnád, mi alapra van fektetve azon véleményem a boldogult felől, melyben megütköztél: kész vagyok a bizalmas körben lefolyt s nyilvánosság elé nem való történetkéket veled magán uton közölni s ekkép eljárásomat teljesen ítéleted alá terjeszteni.

Isten velünk! H.-M.-Vásárhely, 1882. okt. 22.

Szeremlei Samu.

Nagykőrösi levelek.

(Vége.)

II. Még el sem hervadt a koszoru Magyar Antal fejfáján, már ismét belopódzott a halál, hogy letörjön egy szép virágot s elorozzon egy ifju nőt férje kebeléről s kicsiny gyermeke bölcsője mellől. Folyó október 17-én reggel, Dóczy Imre gymnasiumi tanár neje Papp Róza hunyt el élete 23-dik s boldog házassága 2-dik évében, 2 heti súlyos szenvedés után. Meg volt mindene, a mi boldoggá tehetette. Szépség, szivnemesség, vagyon, ifjuság, jó férj, angyalarczu gyermek, jó anya s testvérek, rokonok s barátok, . . . de mind hasztalan! . . . Hamarabb lehullott ő az életfájáról, oly ifjan, oly üdén, mint a hogy az őszi szél letépi a megsárgult faleveleket! Temetése f. hó 19-én d. u. 2 órakor volt. Eljött részvétével mindenki, a ki csak jöhetett; de a részvét-könyvek nem adhaták vissza az elszállt életet. — Filó Lajos imádkozott a koporsó felett, vigasztalást esdve különösen a boldogságát kesergő férjre, kinek bánatához hasonló bánat nincsen; utána Kovács Lajos emlékezett a boldogultról, ki évvel előbb remegve állt előtte férje oldalán, midőn az esküvő alkalmával tőle fogadta az egyház áldását. Most is itt voltak mind a ketten; csak hogy a kedves nő némán, szenderegve a lezárt koporsóban, az ifju férj pedig boldogságát siratva a koporsó felett. És míg a lelkész beszélt a boldogultról, mint a férj, a család és a társadalom ékességéről, a koporsóban szenderegőnek árva kis fia, gögicsélve nyujtá ki kis kezeit dajkája öléből, az édes anyja koporsójára rakott koszoruk után. — A temetőben, a hol szintén egy nem oly rég elsiratott ifju tanár — a derék Szücs Ferencz — porai is pihennek, oda tették le a koporsóját a szintén nem rég elhunyt édes atyja mellé. Itt Vass Sámuel tanár rebegte el a bucsu szavait, mi pedig könyeinkkel öntözénk a legujabb sirhantot . . .

„Miért örültök a tavasznak
Földnek virágai!?”

Ha ismét elhervadva fogtok
A sirba szállani!
Virágtalan fog állni a rét,
Lombtalan lesz az ág . . .
Mit ér a disz, ha hervadandó
A kurta ifjuság? . . . "

Körösi.

Nekrológ.

Hisszük, hogy eljön az idő, mikor azok, a kik az emberélet történetét írják, azokat fogják keresni följegyzésre, a kiket a Krisztus igazsága ajánl. — Az alázatos lelküeket, békességre igyekezőket, önmegtagadókat, tiszta és szerető sziveket.

Szilády János.

A megboldogult, kiről e sorok szólnak, ilyen igyekezett lenni életében. Néhai Kiss György, a vetési ref. egyház volt tanítója.

Született Cz. Dányádon Szatmármegyében 1825-ben, közrendű földmives szülektől. Elemi tanulmányait otthon végezte, tanítója volt az akkori időben hires Lőkös György. A falusi iskolából Szatmárra, majd Sárospatakra ment; itt subscribált s lett közdiákká 1841-ben. A hittanszaki tudományokat akarta elvégezni s szép sikerrel haladt előre, de makacs szembaja miatt kénytelen volt félbeszakítani a kedvelt pályát s 3-adéves diák korában keseredett szívvvel hagyta el a kollégiumot s elébb nevelő, majd 1847-ben tanító lett Vetésen s ott halt meg — három hónapi sorvasztó betegség után — mult október 21-én. Temetése másnap délután nagy részvét mellett ment végbe. A templomban nt. Szarka Boldizsár helybeli lelkész ur mondott Ap. Csel. 20: 24. alapján szép tanítást s megható bucsubeszédet; a sirnál Zathureczky János ur, a szomszédos Óvári tiszteletes vén tanítója vett a halottól végbucsut.

A megboldogult ama hosszú 36 év alatt ritka lelkiismeretességgel, hűséges odaadással forgolódott nehéz hivatalában. Nem maradt el, haladt a korral. Mindig nagy figyelemmel kísérte a hazai, egyházi és tanügyi mozgalmakat. A közkézen forgó jelesebb tankönyveket megszerezte mind; bírálhatta, javíttatta s tanítványai számára készített maga is nem egyet. Számosak e nembeli kézíratai. Több gyermeket előkészített a gymnasiumi alsóbb osztályokra is s kitűnő vizsgáival elismerést szerzett a szatmári gymnasium tanári kara előtt. Tagja volt a szatmári egyházmegyei tanügyi bizottságnak.

Kiss Kálmán szerint egyike — volt — a szatmári egyházmegye legjelesebb tanítóinak. — Nemcsak kellő tudományos műveltsége, kötelességérzet s szelid bánásmódja által, hanem általában keresztyéni lelkületével hatott áldásosan a maga kis körében. Legyen elég jellemzésül e kis történet: Egy vizitáció alkalmával a világ 6 napon lett teremtetéséről felelt a gyermek. Hát aztán kis fiam, mit gondolsz, olyan napok voltak-é azok, mint a mostaniak, kérdi a tudós esperes? Hagyjuk e kérdést — mond a hívó tanító; hadd maradjon e részről a maga meggyőződésében a gyermek, nem baj az, ha épen e gyermekies felfogásban és hitben hal is meg.

Átalában istenfélő ember vala, hive a Krisztusnak, kit nagy vágygyal hirdetett a szószékről, valahányszor a lelkész akadályozva volt. Alázatos, békés lelkü — sokszor a maga kárán is; csekély jövedelméből sokat áldozott fiáért, ki most Porcsalmán segédlelkész. Szeretett mindenkit; szeretete minden ember. Részt kapott azon jutalomból, mely nt. Filó Lajos ur közbenjárása folytán „keresztyén tanítók számára“ — ha nem csalódom — Báselből pár évvel ezelőtt küldetett.

És mégis oly sok megpróbáltatáson kellett keresztül mennie. Volt minden jósága mellett is annyi vesztesége, annyi bánata, mint kevés másnak. Az ő sorsa hű kiábrázolója a feltámadásnak, az isteni megjutalmazásnak.

Kik ismerték, jól emlékeznek reá vissza bizonyára.
Legyen csendes siri álma!

Pietas.

Könyvismertetés.

„A nagy-kállói ref. egyház története. Irta Görömbei Péter, n. kállói ev. ref. lelkész. Ára 1 frt. Sárospatak, nyom. Steinfeld Béla, a ref. főiskola betüivel. 1882.“ I — IV. 190 lap, 8-rét.

Egyházi irodalmunk ismét szaporodott egyháztörténelmi monographiával, még pedig jó kis monographiával. Ritka vendég az ilyen s annál inkább méltányolnunk kell a szerzőt, ki oly téren fáradozik, a hol a fáradozásnak nem szokott jutalma lenni, sőt szerencse, ha a szerző a nyomtatási költséget képes munkájából kiárulni! Mi magyar kálvinisták multunkkal csak dicsekedni tudunk s vajmi kevés az, a mit e mult gyökeres megismerésére tenni szoktunk. Mióta pengetjük már p. egy magyar prot. egyháztörténelmi társulat alakításának szükségességét, elkezdve Révész Imrétől Czelderig, Balogh Ferenczig, Görömbeelig, vagy épen e sorok írójáig; de hasztalan. No de nem baj, majd megírják a mi történelmünket a barátok, kanonokok, vagy világi katolikusok; a mi jót tettünk, azt eltulajdonítják tőlünk, mint Bogisich ur énekeinket s még akademikusok is lesznek érte, — a mi rossz volt, azt pedig mind ránk fogják és hallandunk nem csak Bocskay, Bethlen láza d a s á r ó l, hanem Dévay, meg Alvinczy, aztán Sélyei és Harsányi lázadásáról is.

Az előszóban indokolja a szerző, miért bocsátotta világ elé munkáját. A többi közt azt mondja: „Irtam, hogy álljon előttünk a példa és legyen bennünk erő, kitartás akarat a szentelt nyomokba lépni és megtenni, a nehéz, a nyomasztó viszonyok közt is a lehető, a valláserkölcsei érzés ápolása, az értelmesedés és fölvilágosodás terjesztése, a szellemi előhaladás, a haza és szabadságszeretet előmozdítása érdekében.“ — Szerző e czélokot nem is téveszti szem elől s ezért több helyütt találkozunk munkája folyamán a vallásos, lelkesítő s hazafias reflexiókkal, a mikre ha szükség volt valaha, szükség van ma az elfásulás és szintelen közöny napjaiban. „Másrészről a f. szabócsi ref. egyházmegye kebelében, a mult idők viselt dolgait fedő homály fölött akartam gyújtani e kised mécszet, melynek fényénél felmutathassak egyes kiemelkedő pontokat a szabócsi traktus multjából. Gondoltam, hogy ezáltal viendek egy homokszemet a magyar reform. egyház egyetemes történetének

megírásához? Nagyon helyesen cselekedte. Adja Isten, hogy minél többen kövessék a szerző buzgalmát!

Magá a munka I: Vázlatokkal kezdődik, Nagy Kálló város multjából. Szerző tehát nagyon helyesen magát a terrenumot ismerteti meg melyen csak általa megirt események lefolytak.

A II. szakasz „A nagy-kállói ev. ref. egyház reformációját s történeteit“ tartalmazza időrendben s Szabolcs megye reformációját vázlatosan. Még pedig: „A reformációtsalakulási küzdelmeket (1526—1710). Itt is a polgári s politikai történelemmel kezdi az eseményeket a szerző; de mindjárt a 2-dik bekezdésben egy kis hibát ejt, jelesül: „Az északi s nyugoti (ország-) rész Ferdinándot ösmerte uralkodójának; Erdély pedig és a „kapcsolt részek“ Zápolya Jánost választák királyokul.“ — Ez az állítás téves és azt hiszem csak elnézésből származott. A tény így áll: Zápolya vagy Szapolyai Jánost a Székesfehérváron megjelent nemesség, mely akkor a magyar nemzetet képviselte, — választotta királylyá, az 1505-diki országos végzések értelmében, mint magyar hazafit, kit 1526. nov. 10-én Podmaniczky István nyitrai püspök meg is koronázott; Habsburg Ferdinándot pedig, a Szapolyát gyűlölő sánta nádor által összehívott országgyűlésen, azok választották királylyá 1526. decz. 16-án, a kik János királytól már semmi hivatalt s méltóságot nem kaphattak, vagy régi ellenségei voltak, a mint ez bármelyik hiteles magyartörténetirónál meglátható.

Kálló az Izabella és I. Ferdinánd között kötött egyeségnél fogva az utóbbi kezébe jutott; az 1574: V. t. cz. által pedig végvárrá tétetett, s parancsnokai közül Reczber János főkapitány (1575 körül) már a reformáció hive volt s bizonyosan pártfogolta is azt Kállóban. Hogy azonban a reformáció melyik reformátor által terjedt el és mikor? megmondani nem lehet. A szájhagyomány szerint Jéke lett volna a legelső szabócsi ref. egyház. Az pedig történelmi tény, hogy a f. szabócsi traktus esperesei többnyire részint a kisvárdai, részint ahoz közel, a pálczaik egyházban laktak s ebből azt következteti szerző, hogy a reformáció Kis-Várdán (mely főispáni lakóhely volt) és vidékén, tehát Szabolcs megye északkeleti részén terjedt el és erősödött meg leghamarébb. És ez igen korán (1526—1550) történhetett; mert midőn Sinai Miklós 1781. július 21. a szabolcsvármegyei levéltárt Nagy-Kállón átkutatta, a f. szabócsi ref. egyházmegyének egy oly jegyzőkönyvére hivatkozik, melyben már 1547-ből voltak bejegyzések. E jegyzőkönyv azonban mai napság nem létezik. A reformáció főpártfogójának Szabolcsban — Görömbei — a fejedelmi Báthori családot mondja. Az 1567. febr. 24—26. debreczeni zsinaton a nyiri traktus is képviselve van; az 1569. okt. 10. váradi zsinaton már Kevi Péter szamoszegi-, Varsányi Nikodán varsányi lelkészek jelentek meg képviselőül. Hogy épen Nagy-Kálló mikor reformáltatott? azt sem tudjuk megmondani: de anynyi tény, hogy a n. kállói róm. kath. egyház clenodiumai megőrzés végett, a Kállay Farkas jobbágyai közt 1552-ben osztattak szét, — mint ezt meglevő lajstromuk mutatja. — Ebből azt lehet következtetni, hogy a pápista egyház Kállóban már ekkor megszűnt. Szívósabb volt annál a „rácz“ ekklezsia, mely a ref. eklézsia mellett — a szerző által felhozott adatok szerint — folyton föntartotta magát. — Szerző nem helyesen „görög kath. egyháznak“ nevezi ezt, holott

helyesebb a népies „rácz ekklezsia“ elnevezés, minthogy a XVIII. század utófelében megindult egyesítési kísérletek előtt, egyesült és nem egyesült vagyis görög katolikus és görög keleti egyházakról szó sincs; mert hiszen ama régi florenczi zsinatbeli egyesülést a görög egyház fölmondta. A ráczok pedig a Brankovich-féle adományos birtokokra még Zsigmond király alatt beköltözhettek.

(Folyt. köv.)

Felhívás esketési bibliák terjesztésére.

Szeretett tisztársak! Részben hazánkban, de kivált külföldön üdvös szokásnak bizonyult, hogy esketések alkalmával bibliák nyujtassanak az új párnak, azaz hogy a szentírást vétetik meg vele, mint nélkülözhetlen kelengyét az új gazdaság számára. Ezt meghonosítani lelkészi hivatásunkból folyó szent kötelesség. Erre pedig legalkalmasabbak az őszi és farsangi házasodások örömnapijai.

E végre hirdet és tart készletben az angol biblia-társaság ajánlási és családi lapokkal ellátott esketési bibliákat, bőrbe kötve 1 frt 55 kron, bőrbe kötve, arany széllél 2 frt 60 kron, chagrin kötésben arany széllél és tokkal 4 frt 10 kr. A budapesti raktár Deák-tér, 3. sz., a kolozsvári Kandia-utcza 6. sz. alatt létezik.

Láng Adolf.

Különfélék.

Kérem a protestáns lelkész urakhoz! a budapesti protestáns országos árvaegylet igazgató választmánya ezelőtt 9 évvel, a „protestáns árvaházi naptár“ kiadásával egy szerény vállalatot indított meg oly célból, hogy ez által is erősen igénybe vett pénztára számára egy újabb jövedelmi forrást fakaszson. Ezen vállalat 9 évi folyama alatt volt ugyan alkalmunk nem kis mértékű közönnyel s majd nem gyűlöletig fokozódott ellenszenvvel is találkozhatnunk a lelkész urak részéről; de még sokkal több alkalmunk volt tapasztalhatni a szives közreműködést, a naptárak elárúsításával együttjáró aprólékos fáradozástól s alkalmatlanságtól vissza nem riadó buzgóságot. Az ily szives közreműködők segítségével sikerült ezen jövedelmi forrást oly mértékben csergezővé tenni, hogy ebből képesek vagyunk évenként néhány árva teljes ellátási s neveltetési költségeit fedezni.

Miért is az igazgató választmány az ezen naptárügyben kiváló tevékenységgel fáradozott Hornyánszky Viktor elhunytá után is ezen vállalatot fentartandónak határozta, annak szerkesztésével Farkas Józsefet és Győry Vilmost bizta meg, ezek folytán az árvaházi naptár az 1883-ik évre, a már ismert alakban, a Franklin társulat nyomdájában csinosan kiállitva magyar és német nyelven megjelent s a legközelebbi napokban a lelkész urakhoz czimzetten szétküldett s illetve szét fog küldetni.

Ugy az igazgató választmány, mint a szerkesztőség reményli, hiszi, de egyszersmind kéri is, hogy a t. lelkész urak, tekintve árvaegyletünk működésének áldásos voltát általában; de tekintve különösebben azt, hogy ezen egylet fennállása óta folyvást a lelkészek és tanítók árváira kiváló figyelemmel volt és van; tekintve végül, hogy ezen naptár

vállalat nem csupán anyagi hasznot óhajt hajtani, de népünknek vallás-erkölcsi neveltetését is célozza s némileg egy vallásos irányu népies lap hiányát igyekszik pótolni, nem fogják szíves közreműködésüket ezen vállalatától ezentul sem megtagadni; hanem ezen az uton is igyekezendek árvaházunkat, hazai protest. egyházunk ezen egyik legnemesebb gyöngyét és dicsekedésünk méltó tárgyát a virágzás minél magasabb fokára emelni. Ezen reményünk kifejezése s kérelmünk megújítása mellett maradunk Budapesten, 1882. október hóban. — A prot. árvaházi naptár szerkesztősége.

Megjelentek: a folyó évi országos zsinat jegyzőkönyve, 8-rét, 62 lap. Ára 30 kr.

Egyházi törvények az evangélium szerint reformált magyarországi ker. egyházban. Hivatalos kiadás. I—IV. 108 lap. Ára könyvársi uton lesz finom velin papíron 60 kr. Egyházak részére, megrendelés után, Tóth Sámuel zsinati jegyzőnél, az árak 40 és 50 kr.

Negyven éves találkozásra jöttek össze e hó 1-én és 2-án a debreczeni ref. foiskola egykori növendékei, a kik t. i. 1842-dik évben a felsőbb tudományok hallgatóit kötelező törvényeknek mint akkori novitius diákok aláírtak. 30-an jelentek meg az ország különböző vidékeiről és különböző foglalkozási körből. A legmagasztosabb lelkiöröm órái voltak azok, melyeket együtt töltöttek. — Ugy a derék férfiak neveit, mint az alma mater iránti nemes indulatokról tanuskodó szép alapítványok ismertetését jövő számunkra kell hagyni. Legyenek lélekből üdvözölve.

Megjelent az „Önügvéd“ című közhasznú mű 11. füzeté. (Irta Knorr Alajos, kiadja ifj. Nagel Ottó Budapesten.) E füzetben szerző ismerteti a bányajog szabályokat. Egy új fejezet a katonai magánjogi ügyeket tárgyalja. A harmadik rész első fejezetében a beadványokról értekeznek, szól beadványokat benyújtó személyekről, a beadványok tartalmáról és a beadványok bélyegéről. Ezen érdekes füzet ára 30 kr. Az első tíz füzet külön füzve, mint az egész mű első félkötete is kapható a kiadónál és minden hazai könyvkereskedésben. Ára 3 frt.

A pápai ref. hittanhallgatók önképző köre jelen tanévre következőleg alakult meg: elnök: nt. Németh István theológiai tanár; alelnök: Kiss Sándor IV. é. papnöv.; jegyző: Babai Kálmán II. é. papnöv.; pénztárnok: Csajtay Máté IV. é. papnöv.; könyvtárnok: Szabó Sándor III. é. papnöv. — Van az önképző körnek 51 tagja.

Hajdu Péter batizi nyugalmazott lelkipásztor, lelkészi hivatalának 39-dik, életének 68-ik évében folyó évi okt. hó 26-án jobb létre szenderült; temetése okt. 28-án d. u. a környékbeli lelkészek és tanítók, rokonai és ismerősei, szeretett egyháza, — melynek kebelében az utóbbi 15 év alatt világtalanul folytató a lelkipásztori hivatal — s az egész község nagy részvéte mellett ment végbe. Béke lebegjen porai felett.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉSEK.

Pályázati hirdetés

A makói reform. egyház két segédlelkészi állásra ezennel pályázatot hirdet. — Az illető segédlelkészek köteleztetnek a két rendes lelkészszel felváltva, minden második héten a lelkészi szolgálatokat teljesíteni, félévi kölcsönös felmondás feltétele mellett.

Díjazás: Lakáson kívül, 600—600 frt az egyház pénztárából.

A pályázati okmányolt kérvények, az egyház elnökségéhez f. évi nov. 15-dikéig nyújtandók be.

A megválasztott, hivatalos állását f. évi advent első vasárnapjára elfoglalni köteleztetik. Makón 1882. Okt. 10.

2—2 **A reform. egyház elnöksége.**

103.
1882. th.

Pályázat.

A nagy-körösi ref. tanítóképezdében egy rendes és állandó tanári állomásra pályázat nyitattik. A tanszékhez van kötve 18—20 heti leckeóra határan belől, a mennyiség- és természettani tárgyaknak mint főtantárgyaknak, s ezeken felül eshetőleg más tantárgyaknak is a tanítása, és az egyházkerületi gyám- és nyugdíjintézetbe való belépés kötelessége. — Javadalma 1000 forint évi fizetés és a mellékjöveldelmekben a többi tanárokkal egyenlő részesülés. Pályázhatnak ref. vallásuak; s a pályázók kérvényeiket keresztelő levéllel, életrajzzal és képzettségökre vonatkozó okmányokkal főszerelve, folyó évi november 15-ig alólirt elnökséghez küldjék be. — A megválasztandó tanár hivatalát a jövő évi február hó 1-én foglalja el.

Nagy-Körös, 1882. október 19.

A ref. egyháztanács elnöksége.